

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВСТВО» У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Статтю присвячено важливості засвоєння навчального матеріалу предмета «Лінгвокраїнознавство» у процесі вивчення іноземної мови студентами як складової частини комунікативної компетентності, аналізуються переваги впровадження інтерактивних технологій викладачами університетів у процесі викладання такого предмета, як «Лінгвокраїнознавство». Головна мета лінгвокраїнознавства – забезпечити комунікативну компетенцію в міжнародній комунікації, насамперед через адекватне сприйняття мовлення співрозмовника й оригінальних текстів, розрахованих на носія мови. Хоча на викладання цієї навчальної дисципліни відводиться зазвичай невелика кількість годин, засвоєння студентами лінгвокраїнознавчої інформації забезпечує вирішення цілої низки проблем, зокрема головної філологічної проблеми адекватного розуміння тексту. Вирішення проблеми подання лінгвокраїнознавчого матеріалу пов'язане з вирішенням низки проміжних завдань. Зокрема, важливим є питання співвідношення підготовчих і мовленнєвих вправ під час роботи із країнознавчою інформацією, контролю розуміння країнознавчих відомостей на різних етапах навчання, визначення готовності курсантів до сприйняття інформації такого роду. Вирішення цієї актуальної педагогічної проблеми можливе засобами інтерактивних технологій.

У статті також зазначається, що ці технології допоможуть виразити діяльність учня та реалізувати особистісно орієнтований підхід, який важливий для набуття культурної компетентності. Вони будуть матимуться на діалогічній міжособистісній взаємодії учасників навчально-тренувального середовища. На різних етапах процесу вивчення іноземної мови та визначення місця цієї дисципліни на шляху забезпечення міжнародного спілкування. У результаті цього дослідження встановлено, що оволодіння інформацією про країну сприяє позитивному ставленню до культури нації, підтримує мотивацію вивчення іноземної мови протягом усього періоду навчального процесу та реалізується під керівництвом учителя.

Ключові слова: вивчення країни, іноземна мова, комунікативна компетентність, міжнародне спілкування, соціаль-но-культурний компонент, пізнавальна діяльність.

Іноземна мова сьогодні – найважливіший засіб міжнародного спілкування. Світ навколо нас неспинно змінюється: активізуються міжнародні зв'язки України з європейськими державами, з'являються тенденції взаємопроникнення іноземних мов, культур, що робить необхідним формування у студентів мовної та міжкультурної компетенції. Ураховуючи всі соціально-економічні та політичні зрушення, які відбуваються сьогодні в Україні, беручи до уваги сучасний стан міжнародних зв'язків у різних сферах життя, важко переоцінити соціальне і культурне значення вивчення іноземної мови. Під час викладання дисциплін «Лінгвокраїнознавство» використовуються інтерактивні технології.

Вивчення мови і культури одночасно є не випадковим, оскільки це дозволяє вдало поєднувати елементи країнознавства з мовними явищами, які виступають не лише як засіб комунікації, але й як спосіб ознайомлення майбутніх прикордонників із новою для них дійсністю. Такий підхід до навчання іноземної мови не лише забезпечує ефективніше вирішення практичних, розвивальних і виховних завдань, але й містить величезні можливості формування і подальшої підтримки мотивації навчання.

У закордонній педагогіці проблема забезпечення знаннями з матеріальної і духовної культури під час навчання іноземної мови залишається в центрі уваги вже понад сто років. Знання про культуру країни, мова якої вивчається, викладалися в межах різних курсів, назви яких, а отже, і змістове наповнення, змінювалися протягом багатьох десятиліть. Є. Верещагін і В. Костомаров уже в 1973 р. оперують терміном «лінгвокраїнознавство» для позначення прийомів ознайомлення тих, хто вивчає іноземну мову, з новою для них культурою. Ролі лінгвокраїнознавчого аспекту як складової частини процесу навчання іноземної мови присвятили свої дослідження такі вітчизняні та закордонні науковці, як: І. Васильцова, Л. Воскресенська, О. Коломінова, А. Солодка, Г. Томахін, Г. Рогова.

Головна мета лінгвокраїнознавства – забезпечити комунікативну компетенцію в міжнародній комунікації, насамперед через адекватне сприйняття мовлення співрозмовника й оригінальних текстів, розрахованих на носія мови. Хоча на викладання цієї навчальної дисципліни відводиться зазвичай невелика кількість годин, засвоєння студентами лінгвокраїнознавчої інформації забезпечує вирішення цілої низки проблем, зокрема головної філологічної проблеми адекватного розуміння тексту.

Мета статті полягає у виокремленні переваг використання інтерактивних технологій на різних рівнях роботи під час викладання академічної дисципліни «Лінгвокраїнознавство».

Вирішення проблеми подання лінгвокраїнознавчого матеріалу пов'язане з вирішенням цілої низки проміжних завдань. Зокрема, важливим є питання співвідношення підготовчих і мовленнєвих вправ у роботі із країнознавчою інформацією, контролю розуміння країнознавчих відомостей на різних етапах навчання, визначення готовності курсантів до сприйняття інформації такого роду. Вирішення цієї актуальної педагогічної проблеми можливе засобами інтерактивних технологій.

Термін «інтерактив» (від англ. *Interact*, де «inter» – «взаємний» і «act» – «діяти») означає здатність до взаємодії, тому сутність цієї інноваційної технології полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учасників освітнього середовища [1, с. 18]. Нам імponує визначення сутності поняття «інтеракція», запропоноване В. Мельником, який ідентифікує розвитковий навчальний процес у контексті діалогу як активну взаємодію та спілкування його учасників, визначає цей процес поняттям «інтеракція» [2, с. 15].

Піднімаючи інтерактивне навчання до наукового рівня, дослідники вживають термін «інтерактивна педагогіка», вбачаючи мету інтерактивного процесу у зміні та поліпшенні моделі поведінки його учасників. «Аналізуючи власні реакції та реакції партнера, учасник змінює свою модель поведінки і свідомо засвоює її, що дає змогу говорити про інтерактивні методи як процес інтерактивного виховання» [7, с. 11], що є актуальним у навчально-виховному процесі школи.

Науковці стверджують, що в інтерактивному навчанні інтегруються нові методи педагогічної взаємодії, що дедалі частіше застосовуються в навчально-виховному процесі. Це зумовлює аналіз інтерактивних технологій із різних наукових підходів і дає змогу визначати його як: діалектичний процес (філософський підхід); поєднання інформаційного й операційного навчання (за орієнтацією на особистісні структури); методи, що мають загальноосвітнє, соціально-психологічне, педагогічне, культуротворче змістове спрямування; асоціативно-рефлекторне навчання за механізмом засвоєння; соціогенне явище за основним чинником розвитку; антропоцентричне за підходом до особистості; проблемно-діалогічне, пояснювально-ілюстративне навчання за методами, що переважають; групове, парне, фронтальне, індивідуальне за кооперацією учасників; за організаційними формами – як альтернативне традиційному класно-урочному, як інноваційне навчання, за умов якого заняття проводяться в активній формі: проблемна лекція, семінар, брейн-стормінг, психодрама, диспут, дебати, діалоги, полілоги, прес-конференції, ділові та дидактичні ігри, інсценування, тренінги тощо [2, с. 16].

Отже, у результаті використання інтерактивних технологій у навчальному процесі відбувається підвищення рівня різних видів активності учнів або студентів, залежно від цільового призначення інтерактивних методів. Результатом прогресивної динаміки розумової активності буде інтенсивність мислення, генерування ідей, висловлювання припущень, проектування, конструювання, моделювання, дослідження, виявлення творчої уяви, зосередженості, уваги, спостережливості, здійснення аналітико-синтетичних операцій [3]. Участь у модельованих життєвих, професійних, виробничих, навчальних та інших ситуаціях не лише передбачає імітацію виконання певних ролей, але й активізує учасників інтерактивної взаємодії, спонукає їх до обміну думками, виявлення емоцій, особистісного ставлення до обговорюваних проблем, формулювання власних суджень, що визначається емоційною та соціальною активністю. Необхідність виконання певної практичної діяльності, переміщення в межах навчальної аудиторії (виконання визначених ролей, завдань) зумовлюють вияв фізичної активності.

Якщо у процесі професійної підготовки майбутні вчителі будуть апробувати всі зазначені чинники виявлення активності шляхом особистої участі в інтеракціях, то це не лише буде одним із чинників їхньої підготовки до використання інтерактивних технологій у школі, а й спонукатиме студентів до особистісного розвитку, самовизначення, персоналізації, професійної ідентифікації, формування професійного стилю роботи вчителя, визначення шляхів професійного зростання до педагогічної майстерності тощо. Відбудеться перенесення власного досвіду участі в інтеракціях на майбутню професійну діяльність педагога, який усвідомлює мету, достеменно знає особливості й ефективність, передбачає результативність використання інтерактивних технологій у навчально-виховному процесі школи. Тому актуалізується використання інтерактивних технологій під час професійної підготовки майбутніх учителів.

Для оптимізації використання інтерактивних технологій у школі необхідно враховувати їхнє цільове призначення на основі виокремлення деяких класифікаційних ознак. Аналіз психолого-педагогічної літератури дав змогу конкретизувати різні підходи до класифікації інтерактивних методів навчання. Зокрема, у класифікації М. Скрипника відображені концептуальні підходи до спілкування. Науковець виокремлює такі групи інтерактивних методів:

- інформаційні, які передбачають використання способів діалогічної взаємодії учасників навчання з метою обміну матеріальними або духовними цінностями;
- пізнавальні, які використовуються для отримання нових знань, їх систематизації, творчого вдосконалення професійних умінь і навичок;
- мотиваційні, за допомогою яких кожний учасник навчального процесу визначає власну позицію у ставленні до способів діяльності групи, окремих учасників, самого себе;
- регулятивні, завдяки яким встановлюються та приймаються певні правила діалогічної взаємодії учасників навчання [8, с. 32–43].

У класифікації В. Мельника виокремлюються три групи:

- 1) превентивні інтеракції (створення груп, розподіл ролей, консультація, репетиція);
- 2) імітаційні інтеракції (інсценування, психодрама, соціодрама, ділові й операційні ігри, диспут, мозковий штурм, колективне, або групове проектування, дебати, метапредметні, міжпредметні, внутрішньопредметні, тематичні обговорення тощо);

3) неімітаційні інтеракції (проблемна лекція, семінар, практикум, круглий стіл, конференція, вправлення) [2, с. 17–18].

Серед методів, що найпродуктивніше впливають на процес засвоєння лінгвокраїнознавчого матеріалу, варто назвати такі: «Коло ідей», «Мікрофон», «Дерево рішень», «Займи позицію», «Робота в парах», «Ажурна пилка».

Висновки. Отже, удосконалення навчального процесу у вищій школі потребує зміни традиційних методів викладання. Встановлено, що інтерактивні технології у процесі викладання академічної дисципліни «Лінгвокраїнознавство» мають розвивальний характер.

Використана література:

1. Кашлев С. Технология интерактивного обучения. Минск : Беларусский верасень, 2005. 196 с.
2. Мельник В. Интеракція в освітньому процесі: технологія організації. *Управління школою*. 2006. № 13. С. 15–34.
3. Мельничук І. Науково-методичні засади впровадження інтерактивних технологій у вищій школі. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова*. Серія № 5 «Педагогічні науки: реалії та перспективи». 2008. Вип. 11. С. 183–190.
4. Питуков В. Основы педагогической технологии : учебно-методическое пособие. 3-е изд., испр. и доп. Москва : Гном и Д, 2001. 192 с.
5. Підласий І. Практична педагогіка або три технології. Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти. Київ : Видавничий дім «Слово», 2004. 616 с.
6. Плахотник О. Інновація та інноваційний процес як педагогічні технології. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методи навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : збірник наукових праць. Київ–Вінниця, 2000. С. 410–412.

References:

1. Kashlev S. S. Tekhnolohiya interaktyvnoho vzuttya [Technology of interactive learning] / S. S. Kashlev. Minsk : Biloruskyy veresen, 2005. 196 s
2. Melnyk V. V. Interaktyvnist u tsiy haluzi: tekhnolohichna orhanizatsiya [Interaction in the educational process: the technology of organization] / V. V. Melnyk // Upravlinnya shkolyu. 2006. № 13. S. 15–34.
3. Melnychuk I. M. Naukovo-metodychni zasady uprodovzh interaktyvnykh tekhnolohiy u vyshchiy shkoli [Scientific and methodological foundations of the introduction of interactive technologies in high school] / I. M. Melnychuk // Naukovyy chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. M. P. Drahomanova. Ser. № 5. Pedahohichni nauky: realnist ta perspektyvy. 2008. Vyp. 11. S. 183–190.
4. Pytiukov V. Y. Naukovo-metodychni zasady uprodovzh interaktyvnykh tekhnolohiy u vyshchiy shkoli [Fundamentals of pedagogical technologists: a teaching method. manual] / I. M. Melnychuk // Naukovyy chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. M. P. Drahomanova. Ser. № 5. Pedahohichni nauky: realnist ta perspektyvy. 2008. Vyp. 11. S. 183–190.
5. Pidlasy I. P. Praktychnapedahohikaabotrytekhnolohiyi. Interaktyvnyypidruchnykdlyapedahohichnoyirynkovoyisystemyosvity [Practical pedagogy or three technologies] / I. P. Pidlasy. Kyiv : VydavnychyyDim «Slovo», 2004. 616 s.
6. Plakhotnyk O. Yu. Innovatsiya ta innovatsiynny protses yak pedahohichni tekhnolohiyi [Innovation and innovation process as pedagogical technologies] / O. Yu. Plakhotnyk // Suchasni informatsiyni tekhnolohiyi ta innovatsiynni metodyky navchannya u navchanni inshykh: metodolohiya, teoriya, dosvid, problemy: zb. nauk. pr. Kyiv–Vinnytsya: DOV Vinnytsya, 2000. S. 410–412.

Lypchanko-Kovachyk O. V., Martyn N. V. The use of interactive technologies in the course of teaching discipline «Linguo Country Study» in high school

The authors of the article highlight the importance of mastering of the subject «Country Studying» material in the process of studying foreign language by students as a component of the communicative competence, analyses the advantages of implementation of interactive technologies by teachers of universities in the process of teaching such subject as «Country Study». The main aim of linguistic studies is to ensure communicative competence in international communication, first of all, through adequate perception of the interlocutor and the original texts intended for the native speaker. Although it usually takes a small number of hours to teach this discipline, the students' knowledge of linguistics will provide the solution to a number of problems, in particular, the main philological problem of adequate understanding of the text. The solution to the problem of submitting linguistic material is related to the solution of a number of intermediate tasks. In particular, the issue of correlation of preparatory and speech exercises when working with country information, control of understanding of country history information at different stages of education, determining the cadets' readiness to perceive information of this kind is important. The solution of this pressing pedagogical problem is possible by means of interactive technologies.

It is also indicated, that these technologies will help to express the student' activity and to realize personality-oriented approach which is important for training cultural competence. They will be based upon dialogical interpersonal interaction of participants of educational-training environment. On different stages of foreign language studying process and determination of the place of this very discipline on the way of providing international communication. As a result of this research it has been determined that mastering of country study information promotes positive attitude towards the culture of the nation, supports the motivation as to the foreign language studying during the whole period of educational process and is realized under the leadership of a teacher.

Key words: *Country Study, foreign language, communicative competence, international communication, social-cultural component, cognitive activity.*